

بخت‌های دَست‌میدانی

۱۴۴۴ هـ

مهارت‌های دَست‌میدانی، سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و زندگی مشترک

مهرآفرین
مرحمت‌یافته
آمنه بختیاری

نشر قیاسات

سرشناسه: طاهری، مرضیه، ۱۳۶۰ -

عنوان و نام پدیدآور: بختک‌های دست‌ساز، مهارت‌های رهایی از سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و زندگی مشترک /
مرضیه طاهری، بهاره نصیری، آمنه بختیاری، ویراستار: مرضیه نصیری.
مشخصات نشر: اصفهان: انتشارات قیسات، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری: ۲۲۳ ص. ۲۴/۵×۱۴/۵، س. م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۴۴۱-۰۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت کتابخانه: ص. ۲۲۱-۲۲۳: همچنین به صورت زیرنویس.

عنوان دیگر: مهارت‌های رهایی از سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و زندگی مشترک.

موضوع: خرافات. موضوع: Superstition

موضوع: خرافات -- جنبه های اجتماعی. موضوع: Social aspects -- Superstition

موضوع: خرافات -- ایران. موضوع: Superstition -- Iran

موضوع: خرافات -- جنبه های مذهبی -- اسلام

موضوع: Islam -- Religious aspects -- Superstition

شناسه افزوده: نصیری، بهاره، ۱۳۵۸ -

شناسه افزوده: بختیاری، آمنه، ۱۳۵۵ -

رده بندی کنگره: ۳۱۴۵.۵ پ ۲۱۶ ط ۱۲۷۵ BF1۷۷۵

رده بندی دیویی: ۳۹۸/۴۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۵۹۰۹۸

بختک‌های دست‌ساز، مهارت‌های رهایی از سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و زندگی مشترک

نویسنده: مرضیه طاهری، بهاره نصیری، آمنه بختیاری

ویراستار: مرضیه نصیری، از «ر» «ستار»

مدیر هنری: حامد مغروری

طراح جلد و صفحه آرا: زینب راه

ناشر: قیسات

چاپ: اول، ۱۳۹۵

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

تارنما: www.mehrestan.ir

رایانامه: mehr@mehrestan.ir

سامانه: ۳۰۰۷۹۶۲۱۰۱۰۰

نشانی: اصفهان، خیابان مسجد سید، خیابان آیت الله زاهد، کوچه ۱۵، پلاک ۹

کد پستی: ۸۱۳۶۹۵۵۱۳۷

شماره تماس: ۰۳۱-۳۳۳۶۸۷۵۵، ۰۹۳۷۰۰۱۲۹۰۰

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر قیسات محفوظ است.

سخن‌آغازین

با همهٔ بی‌ساری، ها و ظرافت‌هایش، شیرین‌ترین کار عالم «تربیت» است و مهم‌ترین بساط تربیت، «خانواده». خانواده اگر «خانواده» باشد، تربیت شیرین می‌شود و دل‌های همان‌طور که ما نفس می‌کشیم، در خانواده هم تربیت می‌شویم؛ بی‌آنکه آن فکر کنیم و بدانیم چه می‌شود.

مرکز «احیاء اندیشه و سیرِ علمی» مجموعه‌ای است مردم‌نهاد و خدمت‌گزار در کارهای خیر. تمرکز این مرکز بر تربیت و تعلیم است، آن هم با رویکرد اسلامی و عقلانی و با محوریت زیربنایی‌ترین نهاد، تربیت، یعنی خانواده.

وجههٔ همت ما مهارت‌آموزی به خانواده‌هاست و مایهٔ حرکت ما استفادهٔ هوشمندانه از ابزارهای حمایتی؛ از این رو، طرح «مهرستان» را پایه‌ریزی کردیم تا

در پیمودن این مسیر مقدس، بتوانیم منظم و هدفمند و به‌درجه دار پیش برویم.

«مهرستان» فقط مخفف «محصولات هنری رسانه‌ای» نیست. بدنه اسم مکانی

است برای آموختن مهرورزی در خانه و گرمابخشی به کانون خانواده.

ابزار ما در این راه پرفراز و بی‌نشیب چیست؟ از بین همهٔ راه‌های ممکن، با «یار

مهربان» به یاری خانواده‌ها آمده‌ایم؛ با همان آشنای پرسخاوتی که صدها نسل

بشر را معلم وار پرورده و فروتنانه با ذهن و ضمیرشان در هم تنیده است.

بله، با کتاب آمده‌ایم و بر این باوریم که با همه تنوع ابزارهای دیجیتال و گرایش جنون‌آمیز انسان امروز به آن‌ها، هیچ چیز جای کتاب را نمی‌گیرد! اثبات ساده این مدعا را در رشد کتاب‌های کاغذی، در همین سال‌ها و حتی در کشورهای صنعتی، می‌توان سراغ گرفت. خوشبختانه این یار مهربان، هنوز هم به آدم‌ها وفادار مانده و همچنان گنجینه سرشاری به شمار می‌رود که پاسخ‌گوی نیازهای رنگارنگ ناطقانش است؛ بماند که مدتی است با این یار مهربان نامهربانی می‌کنیم!

به دنبال کار خیر زمین مانده‌ای بوده‌ایم که حضورمان را در این عرصه معنا ببخشند. برپایه و اثری مانا به جای گذارد. سرانجام صدها نفر ساعت پایش و پویش، به معنای طرح خانواده محور «مهرستان» انجامید که یکی از میوه‌هایش اکنون در دسترس شماست. با وسواسی خاص، اصول کنش کار را تعیین کردیم تا شاخص ارزیابی باشند و بازتاب دغدغه‌مندی ما؛

۱. تلاش فعالان این طرح و همکاران و امداد آن، تمام وقت و تمام قد، در خدمت خانواده‌هاست و تمام اثار مکتوب بر محور نیازهای اعضای خانواده شکل می‌گیرد.

۲. گام‌های اجرایی را کاملاً علمی و منطقی طراحی کردیم تا از پستوانه‌های محکم بهره‌مند باشد؛ برای نمونه، نرم افزار قدرتمند و جامع مدیریت سیستمی را در مسیر تصمیم‌سازی تصمیم‌گیران و آماده‌سازی آثار، به کار گرفته‌ایم.

۳. آثاری باید تولید و ترویج شوند که حقیقتاً مورد نیاز باشند و نیازها و مشکل‌گشایانه به طرح مسائل پردازند؛ از این رو، هم به درون مایه‌هایی عالمانه و مبتنی بر آموزه‌های دین اسلام توجه داریم و هم به قالب‌هایی شیوا و جذاب

در انتقال آن‌ها، انتظارمان تا بدان حد است که معادل و مشابهی برای آن آثار، براساس رویکرد انتخاب‌شده، برای انسان عصر حاضر به‌ویژه نسل جوان وجود نداشته باشد. در این راستا و برای دستیابی به گنجینه اطلاعات جامع در این موضوع، طرح «اطلس سواد خانواده» در دست تدوین است.

۴. فارغ از شهرت اسمی افراد، از نویسندگانی دعوت به همکاری کردیم که نه تنها از استانداردهای تعریف‌شده در طرح برخوردار باشند، بلکه توصیه‌های نکات سنجش و موشکافانه درباره موضوع مدنظر را در انبان دانش و تجربه خویش با اشتیاق و علاقه دارند؛ البته از قلم جوان‌ترهای خوش‌آئینه نیز غافل نماندیم.

۵. غنای زیربنای و کنیت برای «مهرستان» چنین اقتضا می‌کرد که متخصصان ممتاز در حوزه‌های مختلف را در زنجیره تولید مشارکت دهیم: بهره‌مندی از اطلاعات طرح جامع اطلس خانواده و هیئت علمی بصیر برای انتخاب موضوع و نویسندگان، ارزیابان کاربلد و باتجربه برای ارزیابی آثار رسیده بر اساس شاخص‌های تعریف‌شده، هنرمندان طبع‌شناس برای یافتن نام کتاب، ویراستاران فعال‌ترین نهاد ویرایشی ایران، طراحان و صفحه‌آرهای خوش‌حرفه، نمونه‌خوانی چندباره آثار به منظور اصلاح ایرادهای احتمالی در مراحل پایانی، نیروهای متخصص در صنعت چاپ، چاپخانه‌های کارگشته و مجهز، فنانان چاپی، در تبلیغ و اطلاع‌رسانی و مدیریت فروش، متفکران دلسوز برای انگیزه‌آفرینی و انگیزشی برای مطالعه کتاب و....

۶. گوشه چشمی هم داریم به میراث مکتوب گران‌بهای گذشتگان با موضوع خانواده، از راه بازآفرینی و بازنویسی آن‌ها متناسب با نیازها و اقتضائات انسان

معاصر، تا عطر نام و یادشان و خوشه چینی از خرمن معرفتشان، ذائقه مشتاقان را پُر حلاوت کند.

۷. درست است که این طرح برای امکان تداوم بلندمدتش، باید از نظر منابع مالی مستقل و خودگردان باشد، اما به پشتوانه خیراندیشانی که چراغ این راه را روشن کرده‌اند، کاملاً غیرانتفاعی خواهد ماند و عوایدی را که احتمالاً به دست می‌آید، در فرایند تولید و ترویج آثار فاخر فرهنگی بازهزینه می‌کنیم. به این موضوع، در طرح مصوب و تمامی قراردادها تصریح شده است.

۸. بزرگ‌ترین اصل امروز ما در حوزه کتاب و کتاب‌خوانی، نبودن آثار فاخر و مناسب نیست. بلد ضعیف بودن فرهنگ مطالعه در بین اقشار جامعه به ویژه خانواده‌هاست. بیکان: می‌فعالیت‌هایمان تنها به این سمت نشانه می‌رود که این آثار خواننده شوند و تراز مهارتی خانواده‌ها را در زندگی افزایش دهند. به همین منظور، طرح «مطالعه آثار» با توجه به راهبردهای عملی در بستر خانواده، تهیه شده و در حال پخش است.

۹. توجه داریم که بی‌اعتنایی به ابزارهای غیرکتابی، راهبرد درستی نیست: تولید کتاب‌های صوتی، محصولات تصویری، نرم‌افزارهای رایانه‌ای و تلفن همراه، حضور در شبکه‌های مجازی و اینترنتی، ترجمه و ترویج نیز مدنظر خواهد بود.

۱۰. برای تنومند شدن این نهال نوپا، نظارت مستمر و ارزیابی مداوم به نیاز است. از ابتدا تا انتهای این طرح، بازخوردگیری و اصلاح مناسب و به موقع مشکلات احتمالی در دستور کار خواهد بود.

۱۱. طرح‌ها و برنامه‌های موفق دیگر فعالان در این عرصه‌ها را برای الگوگیری و مقایسه، رصد کرده و می‌کنیم. خود نیز یافته‌ها و بر ساخته‌هایمان را حاضریم

به رایگان پیشکشی رهروان این وادی کرانه نابردار کنیم تا ضمن هم افزایی در
بینش ها و دانش ها، بتوانیم با موج آفرینی، خیراندیشان فرهنگی را متقاعد کنیم
که پا به این عرصه بگذارند.

آنچه خواندید، همه حرف هایی نبود که گفتنی بود؛ به قدر دقیقه های چندین
سال، حرف و تجربه و خاطره و نکته هست؛ اما نباید و نشاید که سخن آغازین
ما به درازا بکشیم. فقط اینکه حساسیت موضوع و فرهیختگی خواننده، به ما
انگیزه می دهد که بارها و بارها درون مایه، قالب، مراحل تولید و توزیع را بازبینی
کنیم، از دشمنان را تقدیم نگاه و نگرش بلند شما گرامیان نماییم
و مشتاقانه به نظریه ما با دریافت دیدگاه های شما سروران عزیز به آدرس
mehi@mehrasthan.ir پیش از پیش مرهون مهربانی هایتان گردیم.

بر آستان جانانی سپاس، ورود می آوریم که توفیق، رفیق طریقمان کرد تا
دوره امانت داده شده در مزرعه دنیا، به گوشه چینی از خرمن ارباب و اصحاب
فرهنگ و اندیشه بگذرانیم و آنگاه با انقی دوستان، ما را و امدا ر فضل بی کرانش
کرد تا در طرح پر برکت «مهرستان» بتوانیم با تالیف و ترویج محصولاتی فرهنگی
و تربیتی، مدال افتخار برگردن بیاویزیم. آری، «تعلیم و تعلیم» هدف اصلی
آمدن پیامبران و جان مایه کتاب های آسمانی بوده است: «لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ» و
ما نیز به راه پیمایی و نفس کشیدن در این وادی مفتخریم. ارتکاب سروران
ارجمندی که ذره پروری کردند و گام به گام مسیر را هم شانه کردند، به سم
ادب، خاضعانه سپاسگزاریم.

عیشتان مدام، ایام به کام، عزت مستدام
مرکز احیاء اندیشه و سیره علوی

درآمد	۲۳
فصل اول: چیسے و چراپے سنت های غلط و خرافات	
درآمد	۲۵
مفهوم سنت	۲۷
معنای سنت در زبان عربی	۲۷
معنای سنت در زبان فارسی	۲۸
معنای سنت در قرآن کریم	۲۸
ویژگی های سنت	۳۰
انواع سنت	۳۱
شیوه های ترویج سنت حسنه	۳۳
مفهوم خرافات	۳۴
خرافات در لغت	۳۴
خرافات در اصطلاح	۳۵
انواع خرافه	۳۶
انواع خرافات از نظر زمانی	۳۹
انواع خرافات از نظر ابعاد اثرگذاری	۴۰
خرافات در بستر تاریخ	۴۳
زمینه های تاریخی خرافات	۴۳
تاریخچه خرافات در ایران	۴۴
ویژگی های خرافات	۴۸
نسبت دین و خرافه	۴۹
تفاوت های دین و خرافه	۴۹

پایداری خرافه‌های دینی	۵۲
دیدگاه اسلام درباره خرافات	۵۳
علل گرایش به سنت‌های غلط و خرافات	۵۵
۱. وابستگی هنجاری	۵۷
۲. واداری	۵۹
۳. بازداری	۶۰
۴. تسکین	۶۳
۵. انتقال شریا بلاگردان	۶۵
۶. تلقین	۶۶
۷. تقلید کورکورانه	۷۱
۸. رافکنی	۷۱
۹. روح تنبلی	۷۳
۱۰. سودجویی	۷۳
پیامدهای افشاری سنت‌های غلط و خرافات	۷۵
زمینه‌سازی عرف	۷۵
ضربه زدن بر بیکره بین	۷۶
نابودی امت	۷۷
دین‌گریزی	۷۷
اضطراب و احساس گناه	۷۸
زمینه‌سازی مسست‌باوری	۷۹
بی‌توجهی به زمان در تفسیر دین	۸۰
اباحت‌گری	۸۰

فصل دوم: سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و خانواده ۸۵

درآمد	۸۷
مبحث اول: سنت‌های غلط و خرافات در مقدمات ازدواج	۹۱
بخت‌گشایی	۹۱
چانه‌بردن برای بخت‌گشایی	۹۳
نشانه‌های بخت	۹۴
خوابیدن بخت	۹۵

کارهایی که بدبختی می‌آورند	۹۵
اسفند و گشایش بخت	۹۶
آب دیباغ خانه	۹۶
قفل زدن به ضریح امامزاده	۹۷
توصیه‌های دین برای بخت‌گشایی	۹۷
استخاره	۱۰۱
تغال به قرآن	۱۰۴
دعانویسی	۱۰۶
فال‌گیری	۱۰۷
مبحث دوم: سنت‌های غلط و خرافات در روند ازدواج	۱۱۰
خواستگاری	۱۱۱
سند ای ازدواج	۱۱۲
زنان ازدواج	۱۱۴
بررسی سنت بدیمنی در تمش‌یمنی روزها برای ازدواج	۱۱۵
بدیمنی برخی روزها و آیات و روایات	۱۱۶
سیره ائمه اطهار (ع) در خصوص خوش‌یمنی و بدیمنی روزها	۱۱۸
مراسم عروسی	۱۲۰
اتاق عقد	۱۲۳
باران روز عروسی	۱۲۵
حجله	۱۲۵
حمام عروسی	۱۲۶
تبرک‌دانستن دست نو عروس	۱۲۶
نان به کمر بستن عروس	۱۲۷
حنای شب حنابت‌دان	۱۲۸
نقش آینده در زندگی زن‌شوایی	۱۲۸
ازدواج مجدد	۱۲۹
ازدواج فامیلی	۱۳۰
نگاهی به موضوع ازدواج فامیلی در اسلام	۱۳۱
قربانی کردن	۱۳۲
خرافات ازدواج در سایر کشورها	۱۳۴

مبحث سوم: سنت های غلط و خرافات در زندگی مشترک	۱۳۷
پسرزایی	۱۳۸
اجاق کوری	۱۳۹
جلوگیری از سقط	۱۴۰
درمان نازایی	۱۴۱
آداب فرزندآوری در اسلام	۱۴۲
فرزند در رحم	۱۴۵
ویار	۱۴۶
وضع حمل	۱۴۷
تشخیص جنسیت	۱۵۰
جنسیت فرزند از دیدگاه اسلام	۱۵۱
بولد	۱۵۴
تولد	۱۵۶
آداب و سنت فرزند در اسلام	۱۵۹
آداب زانو	۱۶۱
بدقدمی	۱۶۲
مرگ نوزاد	۱۶۲
آب چله	۱۶۳
آل و آل زندگی	۱۶۴
همزاد	۱۶۷
آمدنیا آمدن فرزند	۱۶۸
ناف بریدن	۱۶۹
زبان باز کردن	۱۷۰
راه افنادن	۱۷۱
خوا بیدن	۱۷۱
عقیقه کردن	۱۷۲
عقیقه از دیدگاه اسلام	۱۷۳
محافظت در برابر اجنه	۱۷۷
محافظت در برابر چشم زخم	۱۷۷
شورچشمی فرزند	۱۷۸

چشم زخم از دیدگاه اسلام	۱۷۸
راه‌های دفع چشم زخم	۱۸۲
دود کردن اسفند	۱۸۳
فواید اسفند از دیدگاه اسلام	۱۸۴
نخمر مرغ و چشم زخم	۱۸۶
تطییر (فال بد)	۱۸۷
آینه بینی و آینه داری	۱۸۸
مرگ خویشان	۱۸۹

فصل ۱۹۳: راه‌های مواجهه با سنت‌های غلط و خرافات در ازدواج و خانواده

درآمد	۱۹۵
۱. سبب‌های خرافه و خرافه‌گرایی	۱۹۶
۲. رشد تقلید و به کارگیری خرد و اندیشه	۱۹۶
۳. ۲. نشان علم و باوری	۱۹۸
۴. ۳. فال و دود و زمین بد	۱۹۹
۵. ۴. لزوم پیروی از رهبران آسمانی	۲۰۰
۶. ۵. توجه به تعلیم و تربیت	۲۰۲
۷. ۶. نقش علما در مبارزه با خرافات	۲۰۴
۸. ۷. کسب دانش از منابع معتبر	۲۰۶
۹. ۸. خودداری از قبول یا انکار بی دلیل	۲۰۸
۱۰. ۹. توکل بر خداوند متعال	۲۰۹
۱۱. ۱۰. پیروی نکردن از اکثریت گمراه	۲۱۳
۱۲. ۱۱. مبارزه با رهبران فاسد	۲۱۴

خلاصه فصل ۲۱۵

نتیجه‌گیری ۲۱۶

کتابنامه ۲۲۱

